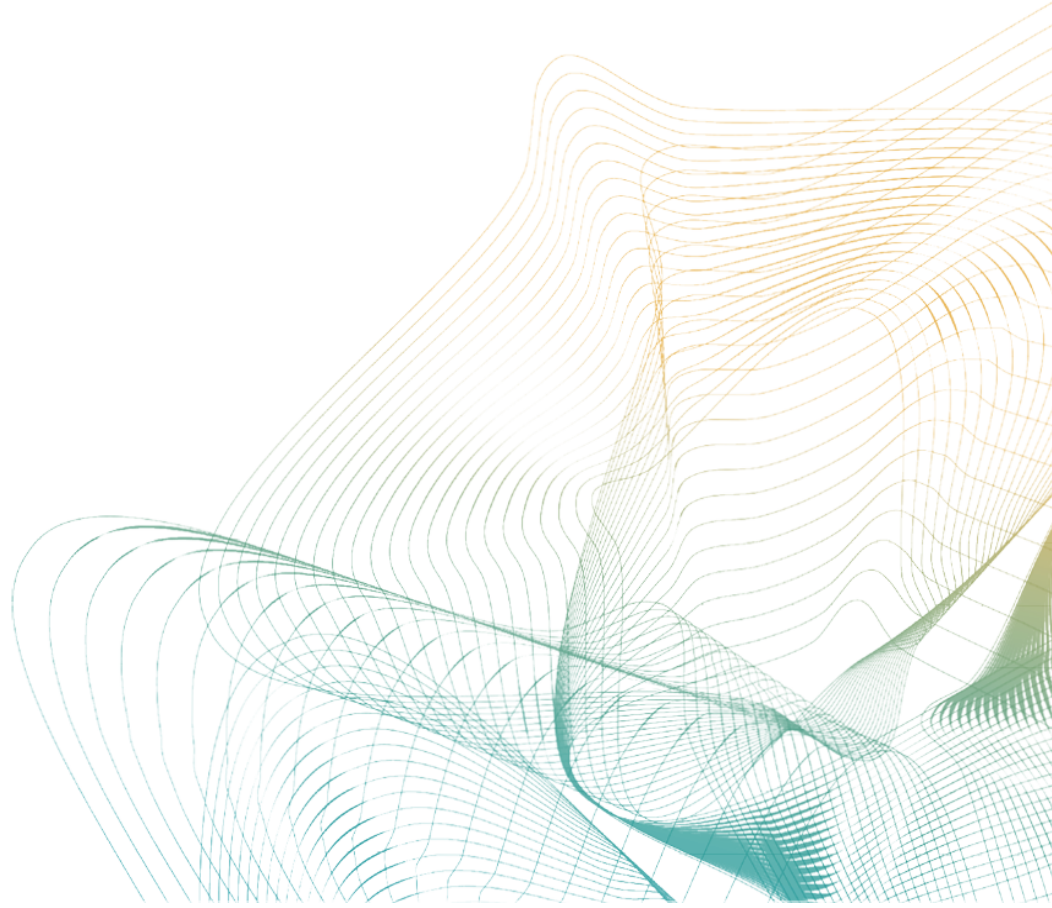

Eylül Ayı Fiyat Gelişmeleri

4 Ekim 2018

Özet

Eylül ayında tüketici fiyatları yüzde 6,30 oranında artmış ve yıllık enflasyon 6,62 puan yükselerek yüzde 24,52 olmuştur. Fiyat artışları alt gruplar geneline yayılmış, enflasyondaki yükselişin ana sürükleyicisi temel mal, gıda ve enerji grupları olmuştur. Yakın dönemdeki döviz kuru gelişmelerinin yansımaları birçok kalem üzerinde belirgin ölçüde hissedilirken, özellikle temel mallarda yıllık enflasyon dayanıklı tüketim malları öncülüğünde kayda değer bir artış sergilemiştir. Bu dönemde başta hizmetler olmak üzere döviz kuru geçişkenliği görece düşük olan kalemlerde dahi yüksek fiyat artışları kaydedilmesi dikkat çekmiştir. Üretici fiyat gelişmeleri bilhassa enerji ve ara malları kanalıyla maliyet baskılarının oldukça güçlendiğine işaret etmiştir. Bu görünüm altında çekirdek göstergelerin yıllık enflasyonu ve ana eğilimi sert bir yükseliş göstermiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

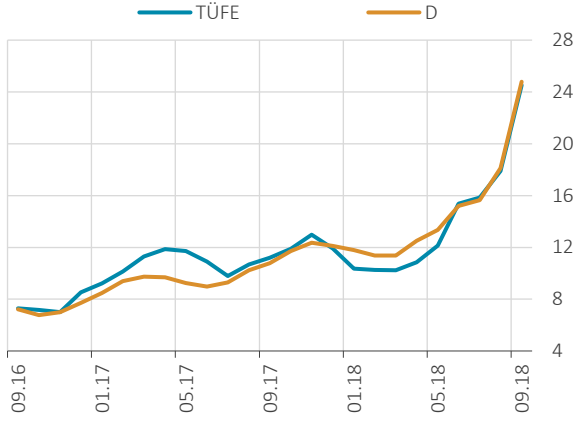

Değerlendirmeler

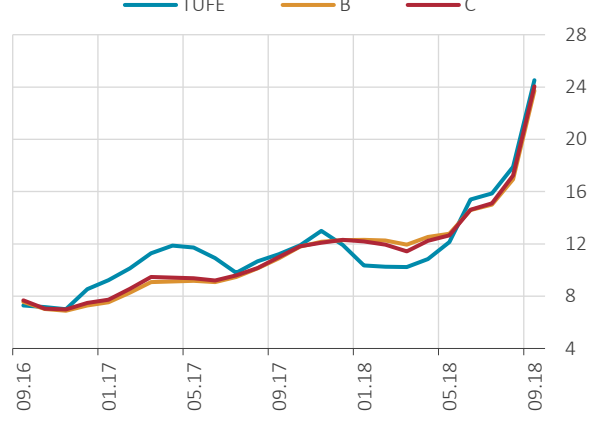
Eylül ayında tüketici fiyatları yüzde 6,30 oranında artmış ve yıllık enflasyon 6,62 puan yükselerek yüzde 24,52 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları 6,8 puan artarak sırasıyla yüzde 23,71 ve yüzde 24,05 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre temel mal, gıda, enerji, hizmet ve altın gruplarının katkılarında sırasıyla 3,31, 1,77, 0,77, 0,64 ve 0,13 puan artış gözlenmiştir. Alkol-tütün grubunun katkısında ise değişim olmamıştır.

Grafik 1: TÜFE ve D (Yıllık % Değişim)

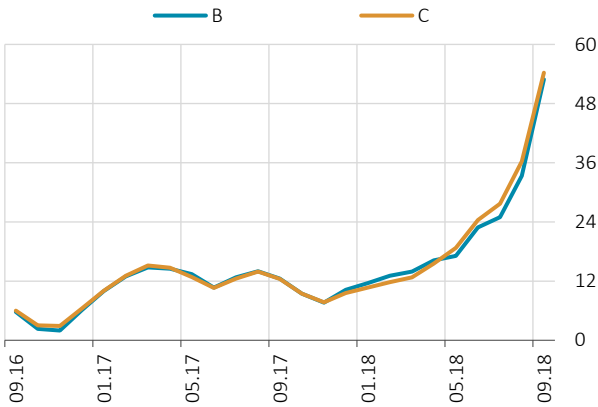

Grafik 2: TÜFE, B ve C (Yıllık % Değişim)

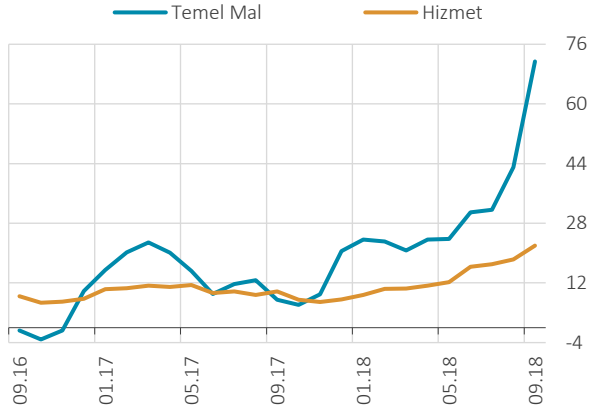

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle çekirdek enflasyon göstergelerinin üç aylık ortalamaları incelendiğinde, enflasyonun ana eğiliminde oldukça sert bir bozulma gözlenmiştir (Grafik 3). Bu gelişmede temel mal grubu belirleyici olurken, ana eğilim hizmet grubunda da önemli oranda artmıştır (Grafik 4).

Grafik 3: B ve C (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

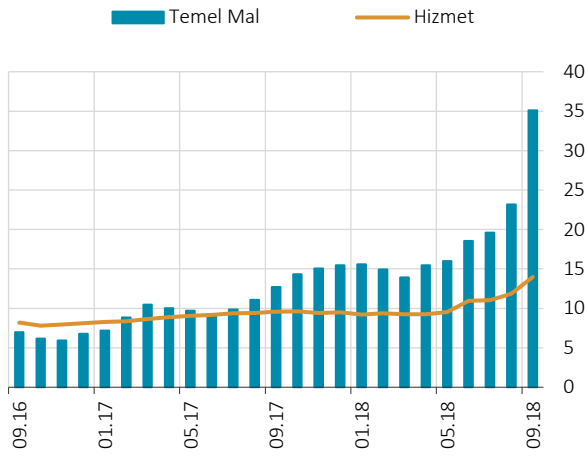

Grafik 4: Temel Mal ve Hizmet (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

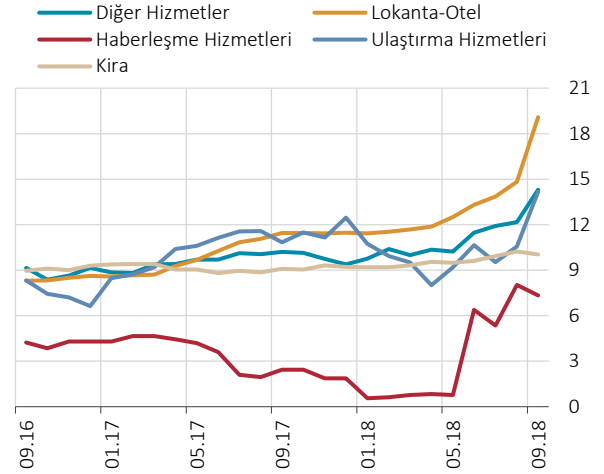

Eylül ayında hizmet grubu fiyatları yüzde 2,96 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 2,13 puan artarak yüzde 13,97 olmuştur (Grafik 5 ve Tablo 1). Yıllık enflasyon haberleşme hizmetlerinde bir miktar gerilerken, lokanta-otel, ulaştırma ve diğer hizmetler gruplarında belirgin bir yükseliş kaydetmiş, kira grubunda ise görece yatay seyretmiştir (Grafik 6). Lokanta-otel ve ulaştırma gruplarında turizm kaynaklı talep yönlü etkilerin yanında gıda ve akaryakıt fiyatlarındaki görünüme bağlı olarak maliyet yönlü etkiler de izlenmiştir. Diğer hizmetler grubu enflasyonundaki yükselişte ise eğitim ile bakım-onarım fiyatları belirleyici olmuştur.

Grafik 5: Temel Mal ve Hizmet (Yıllık % Değişim)

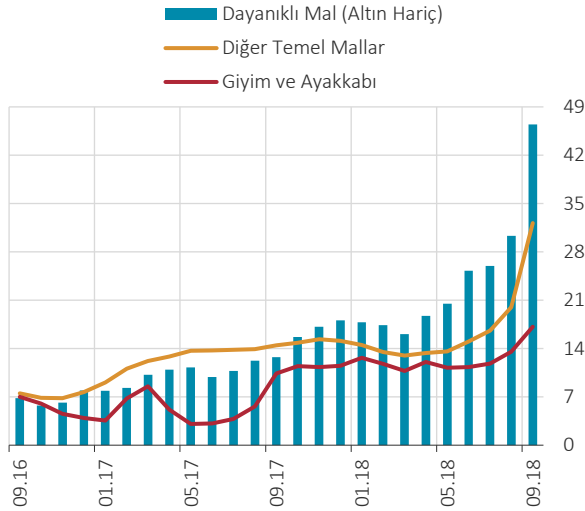

Grafik 6: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

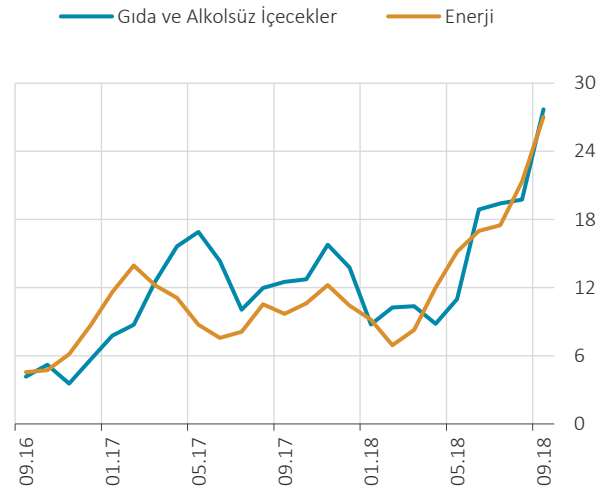

Temel mal grubu yıllık enflasyonu Eylül ayında 11,94 puanlık yüksek bir artışla yüzde 35,12'ye ulaşmıştır (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon döviz kuru gelişmelerine duyarlılığı yüksek olan dayanıklı ve diğer temel mallarda oldukça belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda yükselmiş ve genele yayılan fiyat artışları hızlanarak devam etmiştir (Grafik 7). Dayanıklı mal grubu fiyatları Eylül ayında beyaz eşya (yüzde 17,72), otomobil (yüzde 13,90) ve mobilya (yüzde 9,91) öncülüğünde yüzde 12,93 oranında artmıştır. Diğer temel mallardaki aylık fiyat artışında ise konutun bakım-onarımına yönelik malzemeler, kişisel bakım ürünleri, ev tekstili, temizlik malzemeleri, araç yedek parçaları, küçük ev aletleri gibi ürünler öne çıkmıştır. Eylül ayında giyim ve ayakkabı grubunda fiyat artışları mevsim ortalamalarının üzerinde gerçekleşmiştir. Özetle, döviz kuru gelişmeleri temel mal grubu enflasyonunun yukarı yönlü seyrinde ana belirleyici olmaya devam ederken, Eylül ayı itibarıyla yıllık tüketici enflasyonuna en yüksek katkı 9,70 puan ile bu gruptan gelmiştir.

Grafik 7: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)

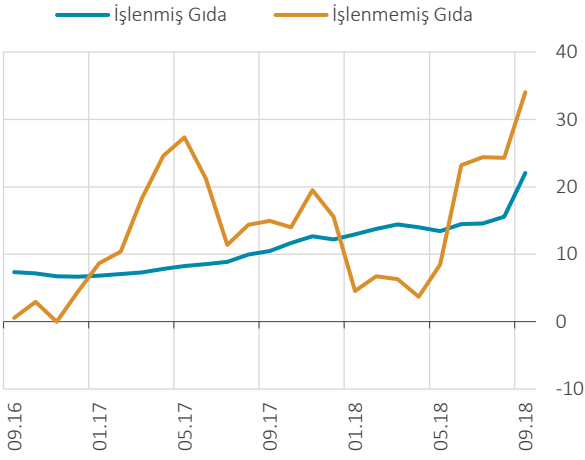

Enerji fiyatları Eylül ayında yüzde 6,05 oranında artmıştır (Tablo 1). Akaryakıt fiyatları Ağustos ayında yapılan ÖTV düzenlemesinin sarkan etkilerine bağlı olarak yüzde 5,59 oranında yükselirken, elektrik ve doğalgazda yapılan ayarlamaların yanı sıra katı yakıt fiyatlarında da yüksek bir artış izlenmiştir. Bu gelişmelerle birlikte, enerji grubu yıllık enflasyonu 5,69 puan artarak yüzde 27,03 olarak gerçekleşmiştir.

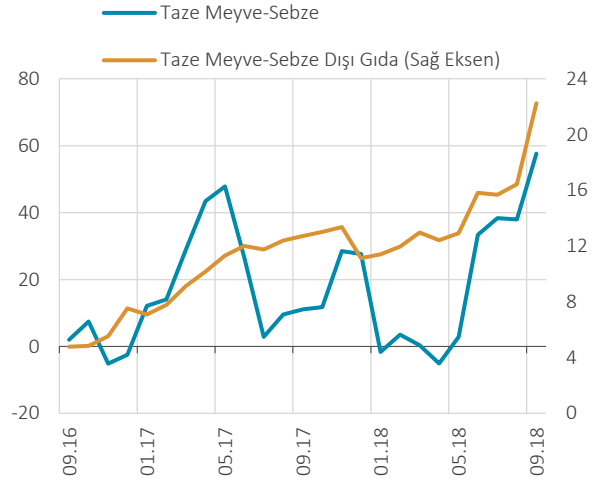
Gıda ve alkolsüz içecekler yıllık enflasyonu Eylül ayında 7,95 puan artarak yüzde 27,70 olmuştur (Grafik 8). Bu dönemde hem işlenmemiş hem de işlenmiş gıda ürünlerindeki fiyat artış eğilimi hızlanmıştır. Yıllık

enflasyon işlenmiş gıdada yüzde 22,05'e, işlenmemiş gıdada yüzde 34,04'e yükselmiştir (Grafik 9). İşlenmemiş gıda grubunda taze meyve-sebze fiyatları bir önceki aya göre yüksek bir oranda artarken, diğer işlenmemiş gıda grubunda süt, kırmızı et, kuruyemiş ve pirinç fiyat artışları öne çıkmıştır. İşlenmiş gıda fiyatları ise bu dönemde yüzde 6,42 ile endeks tarihinin en yüksek artışını kaydetmiştir. Bu grupta ekmek ve tahıllar, katı-sıvı yağlar, süt ürünleri ve konservelerde daha belirgin olmak üzere alt kalemler genelinde keskin fiyat artışları izlenmiştir. Bu gelişmede döviz kuru gelişmelerinin yanı sıra temel girdi (un, süt vb.) maliyetlerindeki artışlar etkili olmuştur. Bu gelişmelerle taze meyve ve sebze dışı gıda grubunda yıllık enflasyon belirgin bir artışla yüzde 22,24'e ulaşmıştır (Grafik 10).

Grafik 9: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda
(Yıllık % Değişim)

Grafik 10: Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda
(Yıllık % Değişim)

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Eylül 2018	Eylül 2017	Eylül 2018	Eylül 2017
TÜFE	6,30	0,65	24,52	11,20
1. Mallar	7,62	0,48	29,10	11,95
Enerji	6,05	1,29	27,03	9,68
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	6,40	-0,23	27,70	12,50
İşlenmemiş Gıda	6,38	-1,34	34,04	14,97
Taze Meyve-Sebze	13,34	-0,83	57,62	11,06
Diğer İşlenmemiş	2,47	-1,59	22,48	16,98
İşlenmiş Gıda	6,42	0,77	22,05	10,49
Ekmek ve Tahıllar	6,21	0,49	20,22	8,76
Diğer İşlenmiş	6,53	0,92	23,06	11,47
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	9,04	0,63	30,82	12,51
Temel Mallar	10,48	0,71	35,12	12,70
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	12,93	0,49	46,45	12,76
Giyim ve Ayakkabı(*)	3,99	0,80	17,15	10,38
Diğer Temel Mallar	11,22	0,95	32,17	14,45
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,07	0,01	1,88	10,40
Altın	9,25	1,65	64,96	16,39
2. Hizmetler	2,96	1,04	13,97	9,55
Kira	0,90	1,09	10,03	9,09
Lokanta ve Oteller	4,77	1,02	19,09	11,45
Ulaştırma Hizmetleri	5,35	2,02	14,17	10,84
Haberleşme Hizmetleri	0,00	0,64	7,34	2,43
Diğer Hizmetler	2,67	0,74	14,30	10,20
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	6,70	0,86	23,71	10,89
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	6,76	0,88	24,05	10,98
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	6,64	0,94	24,79	10,77

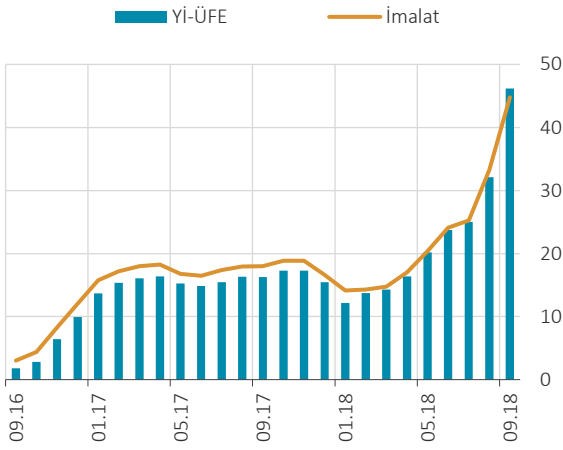
Kaynak: TÜİK.

(*) Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

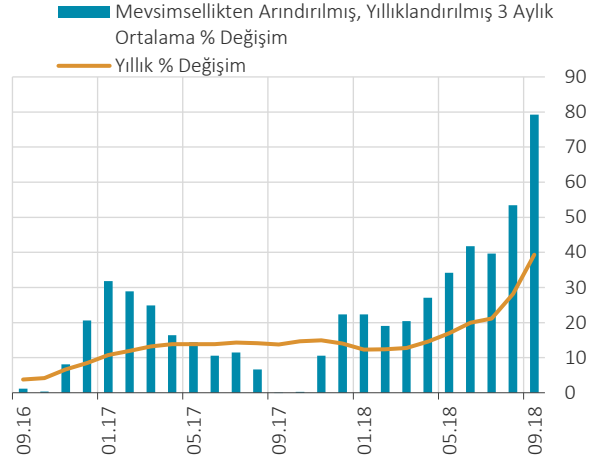
Yİ-ÜFE

Yurt içi üretici fiyatları bu dönemde yüzde 10,88 oranında yükselmiş, yıllık enflasyonu ise 14,02 puan artarak yüzde 46,15'e ulaşmıştır (Grafik 11). Endeks genelinde Türk lirasındaki değer kaybına bağlı olarak alt gruplara yayılan sert fiyat artışları görülmüştür. Bu dönemde petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının mevsimsellikten arındırılmış ana eğilimi önemli ölçüde yükselmiştir (Grafik 12).

Grafik 11: Yİ-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)

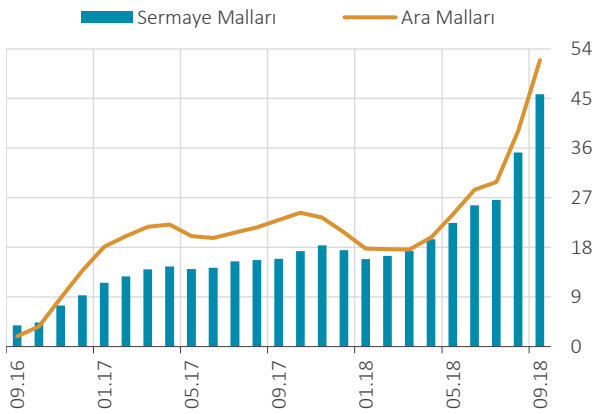

Grafik 12: Petrol ve Ana Metal Hariç İmalat

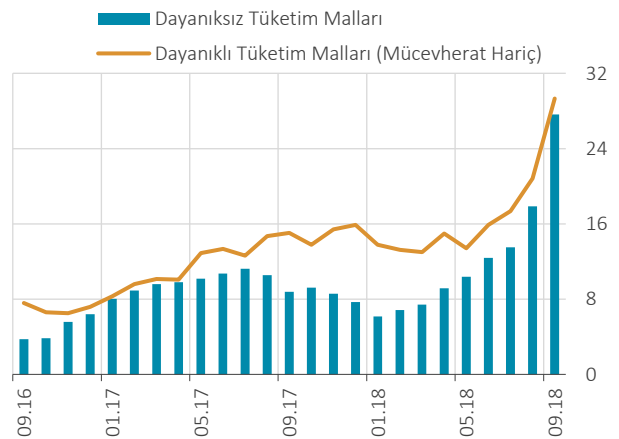

Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon tüm gruplarda hızlı bir yükseliş kaydetmiştir (Tablo 3 ve Grafik 13-14). Elektrik-doğalgaz üretim ve dağıtım ile ara mallarında yıllık enflasyon sırasıyla yüzde 71,88 ve yüzde 51,96 ile oldukça yüksek bir düzeyde gerçekleşmiştir. Ara mallar grubu fiyat artışında demir-çelik, plastik, tekstil, temel kimyasallar ve kâğıt ürünleri; sermaye mallarındaki fiyat artışında ise motorlu kara taşıtları ve aksesuarları ile metal yapı ürünleri öne çıkmıştır. Fiyatlar, dayanıklı tüketim mallarında mobilya ve ev aletleri, dayanıksız tüketim mallarında ise gıda ve tekstil ürünleri öncülüğünde yükselmiştir. Sonuç olarak Eylül ayında, tüketici fiyatları üzerindeki üretici fiyatları kaynaklı maliyet baskıları güçlenerek sürmüştür.

Grafik 13: Ara ve Sermaye Malları (Yıllık % Değişim)

Grafik 14: Tüketim Malları (Yıllık % Değişim)

Tablolar

Tablo 2: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Eylül 2018		Eylül 2017	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
TÜFE	100	6,30	24,52	0,65	11,20
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	23,03	6,40	27,70	-0,23	12,50
Alkollü İçecekler ve Tütün	5,14	0,07	1,88	0,01	10,40
Giyim ve Ayakkabı	7,21	3,97	17,16	0,80	10,35
Konut	14,85	5,56	21,84	0,76	8,13
Ev Eşyası	7,66	11,41	37,28	0,44	9,09
Sağlık	2,64	2,30	14,67	0,43	11,90
Ulaştırma	17,47	9,15	36,61	1,58	16,10
Haberleşme	3,91	1,11	8,26	0,26	1,78
Eğlence ve Kültür	3,39	6,62	19,39	0,16	11,85
Eğitim	2,67	3,98	10,67	2,08	10,41
Lokanta ve Oteller	7,27	4,77	19,09	1,02	11,45
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,76	7,42	30,61	1,34	12,06

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Eylül 2018		Eylül 2017	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100,00	10,88	46,15	0,24	16,28
Madencilik	3,26	5,65	37,20	0,72	11,93
İmalat	89,02	9,00	44,77	0,35	17,98
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	86,52	8,99	42,52	0,25	17,14
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	79,60	8,59	39,33	-0,08	13,72
Elektrik, gaz üretimi ve dağıtımı	6,74	40,21	71,88	-1,57	-1,70
Su Temini	0,98	0,65	8,64	0,34	11,75
Ana Sanayi Kollarına göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		10,26	51,96	0,96	22,96
Dayanıklı Tüketim Malları		7,61	31,37	0,41	14,46
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		7,47	29,32	0,41	15,02
Dayanısız Tüketim Malları		7,08	27,63	-1,11	8,79
Sermaye Malı		8,42	45,78	0,57	15,92
Enerji		25,55	78,29	0,15	11,20

Kaynak: TÜİK.